

Nr 221.

Av herr Forssell, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen innefattade förslag angående allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.

I den till innevarande års riksdag framlagda statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t beträffande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst bl. a. föreslagit fortsatt tillämpning av den sedan 1923 gällande bestämmelsen, att dyrtidstillägg icke skall utgå å högre belopp än 650 kronor i månaden för oreglerade och 800 kronor i månaden för nyreglerade befattningar.

Chefen för finansdepartementet erinrar härvid om sin företrädares till 1925 års riksdag gjorda uttalande, att ett visst fog förefinnes för kravet på denna begränsnings borttagande men att ett eventuellt bifall härtill borde göras beroende av resultaten utav den då pågående utredningen beträffande löneförhållandena inom statsförvaltningen. Till denna ståndpunkt anslöt sig då även riksdagen.

Ur den numera slutförda och i tryck föreliggande löneutredningen anför finansministern i år ett par huvudpunkter och framhåller, att dessa lämna ett visst stöd för borttagandet av den ifrågavarande begränsningen av dyrtidstilläggen. Med en generell hänvisning till nödvändigheten av sparsamhet med statens medel skjuter finansministern likväl denna fråga åt sidan även i år.

Enligt de i propositionen anförda uppgifterna ur den framlagda löneutredningen har lönestegringen för de högre avlönade tjänstemännen stundom hållit sig under den nivå, som angives av levnadskostnadernas genomsnittliga ökning. En närmare granskning av de framlagda lönesiffrorna visar, att detta omdöme hänför sig till en mellan lönestegring och levnadskostnadsökning verkställd jämförelse, vid vilken man både i fråga om löner och prisnivå utgått från förhållandena vid tiden närmast före krigsutbrottet. Det har senast vid föregående riksdag motionsvis framhållits men förtjänar i detta sammanhang å nyo påpekas, att en dylik jämförelse, hur stort intresse den ur andra synpunkter än måtte erbjuda, icke gör full rättvisa åt det stora flertalet av statens befattningshavare, när det gäller att bedöma de två senaste årtiondenas löneutveckling. De år 1912 utgående tjänstemannalönerna voro nämligen i regel fastställda år 1907 eller de närmast följande åren och beräknade efter 1905 års levnadskostnader. Men mellan 1905 och 1913 fortgick en betydlig stegring

(15 à 20 procent) av den allmänna prisnivån, medan lönerna under nämnda period nästan undantagslöst förblevo oförändrade. Följden var, att dessa då jämförelsevis nyreglerade löner redan 1913 voro avsevärt föråldrade. Stegringen av statstjänstemännens förkrigslöner bör således jämföras med levnadskostnadernas ökning sedan 1905, vilket även beröres i den nämnda löneutredningen. Med detta beräkningssätt finner man, att den genomsnittliga lönestegringen icke blott för enstaka grupper utan för så gott som samtliga högre statstjänstemän (fr. o. m. postexpeditörsgraden och uppåt) understiger den beräknade levnadskostnadsökningen. Och i särskilt bjärt dager framträder härvid den missgynnade ställning, som tjänstemännen i de högre lönegraderna intaga. Löneskalan har vid de under de sista åren företagna nyregleringarna undergått en rätt betydlig sammantryckning, och under sådana förhållanden synes det varken vara skäligt eller ur statens synpunkt välbetänkt att genom begränsning av dyrtidstillägget på sätt, som nu sker, ytterligare försämra de högre tjänstemännens löneställning i förhållande till övriga befattningshavares.

Vid jämförelse mellan statstjänstemännens löneförmåner före och efter de senaste nyregleringarna måste vidare ihågkommas, att dessa i regel inneburit en förlängning av arbetstiden å tjänsterummet med en timme. Om hänsyn tages även härtill, blir det verkliga avståndet mellan levnadskostnadsökningen och den faktiska lönestegringen ännu större och följaktligen sänkningen av reallönen i de högre löneklasserna högst avsevärd.

Ett upphävande av den bestående maximibegränsningen av dyrtidstilläggen utgör sålunda ett obestridligt billighetskrav, som riksdagen icke längre synes mig böra avvisa. Kostnaderna för dyrtidstilläggen torde med begränsningens upphävande komma att stiga med omkring 500,000 kronor.

Med stöd av det ovan anförda får jag sålunda hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i grunderna för dyrtidstillägg för statens befattningshavare, att dyrtidstillägg må utgå även å den del av månadsavlöning, som överstiger 650 kronor för oreglerade och 800 kronor för nyreglerade befattningar.

Stockholm den 22 januari 1926.

Arne Forssell.